

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
---------------------	----

Wprowadzenie	17
--------------------	----

CZĘŚĆ PIERWSZA ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział 1

Różne oblicza dyskryminacji w zatrudnieniu – uwagi wstępne (<i>Zbigniew Góral</i>)	21
--	----

1.1. Pojęcie dyskryminacji w zatrudnieniu	21
1.2. Zabronione kryteria dyskryminacyjne	24
1.3. Otwarty czy zamknięty katalog kryteriów dyskryminacyjnych?	28
1.4. Relacja między zasadą równouprawnienia i zasadą niedyskryminacji	31
1.5. Zakres zastosowania zakazu dyskryminacji w zatrudnieniu	35
1.6. Rodzaje i przejawy dyskryminacji w zatrudnieniu	40
1.7. Podsumowanie	44
Abstract	45
Literatura	46

Rozdział 2

Zasada niedyskryminacji w świetle prawa międzynarodowego (MOP) (<i>Krzysztof Walczak</i>)	47
--	----

2.1. Wprowadzenie	47
2.2. Zakaz dyskryminacji w wynagrodzeniu w szczególności ze względu na płeć	49
2.3. Ogólny zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu	53
2.4. Równe traktowanie i zakaz dyskryminacji ze względu na płeć w ramach polityki zatrudnienia	56
2.5. Zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność związkową	57
2.6. Zakaz dyskryminacji pracowników migrujących	59
2.7. Równość szans pracowników mających obowiązki rodzinne	62
2.8. Równe traktowanie osób niepełnosprawnych	64
2.9. Zakaz dyskryminacji osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu	65
2.10. Podsumowanie	66
Abstract	67
Literatura	67

Rozdział 3**Ochrona przed dyskryminacją w zatrudnieniu w świetle regulacji prawnych**

Rady Europy (Monika Smusz-Kulesza)	69
3.1. Podstawy prawne	69
3.2. Ochrona przed dyskryminacją w zatrudnieniu w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Protokołu nr 12	71
3.3. Ochrona przed dyskryminacją w zatrudnieniu w świetle Europejskiej Karty Społecznej	79
3.4. Wnioski	88
Abstract	90
Literatura	90

Rozdział 4**Koncepcja zakazu dyskryminacji w prawie pracy Unii Europejskiej**

(Leszek Mitrus)	91
4.1. Uwagi wprowadzające	91
4.2. Podstawy prawne zakazu dyskryminacji	92
4.2.1. Prawo pierwotne	92
4.2.2. Prawo wtórne	95
4.2.3. Adresaci unijnego zakazu dyskryminacji	98
4.3. Równość traktowania, zakaz dyskryminacji oraz jej rodzaje	99
4.3.1. Równość traktowania a zakaz dyskryminacji	99
4.3.2. Dyskryminacja bezpośrednia	101
4.3.3. Dyskryminacja pośrednia	102
4.3.4. Molestowanie i molestowanie seksualne	103
4.3.5. Zachęcanie do dyskryminacji	104
4.3.6. Dyskryminacja wieloraka	105
4.3.7. Dyskryminacja ze względu na więź	105
4.4. Kryteria objęte zakazem dyskryminacji	106
4.4.1. Zakres regulacji	106
4.4.2. Płeć	107
4.4.3. Pochodzenie rasowe lub etniczne	110
4.4.4. Religia i przekonania	110
4.4.5. Niepełnosprawność	111
4.4.6. Wiek	113
4.4.7. Orientacja seksualna	114
4.5. Odstępstwa od zakazu dyskryminacji	114
4.5.1. Zakres regulacji	114
4.5.2. Dyskryminacja bezpośrednia	115
4.5.3. Dyskryminacja pośrednia	117
4.6. Mechanizmy ochrony przed dyskryminacją	119
4.6.1. Zakres regulacji	119
4.6.2. Programy wyrównywania szans	120
4.6.3. Ramy instytucjonalne zwalczania dyskryminacji	121
4.6.4. Dochodzenie roszczeń z tytułu naruszenia zakazu dyskryminacji	122
4.6.4.1. Dostęp do sądu	122

4.6.4.2. Rozkład ciężaru dowodu	123
4.6.4.3. Ochrona przed represjami	124
4.6.4.4. Sankcje za naruszenie zakazu dyskryminacji	124
4.7. Koncepcja zakazu dyskryminacji w prawie pracy Unii Europejskiej – próba syntezy	126
Abstract	130
Literatura	131

Rozdział 5

O ciężarze dowodu w sprawach z zakresu dyskryminacji

w zatrudnieniu słów kilka (<i>Aneta Tyc</i>)	133
5.1. Wprowadzenie	133
5.2. Interpretacja art. 18 ^{3b} § 1 k.p.	135
5.3. Dyskryminacja pośrednia	139
5.4. Dowód kierowania się obiektywnymi powodami przy różnicowaniu pracowników	143
5.5. Podsumowanie	145
Abstract	147
Literatura	147

Rozdział 6

Odpowiedzialność odszkodowawcza za naruszenie zasady niedyskryminacji

w zatrudnieniu (<i>Marzena Szabłowska-Juckiewicz</i>)	149
6.1. Uwagi wprowadzające	149
6.2. Odpowiedzialność odszkodowawcza na podstawie art. 18 ^{3d} k.p.	150
6.2.1. Podmiot odpowiedzialny oraz podmiot uprawniony do wystąpienia z roszczeniem	150
6.2.2. Reżim odpowiedzialności odszkodowawczej	153
6.2.3. Zasada oraz przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej	154
6.2.4. Zakres oraz charakter prawny odszkodowania	157
6.2.5. Ustalanie wysokości odszkodowania	159
6.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza na podstawie art. 13 ustawy wdrożeniowej	160
6.3.1. Podmiot odpowiedzialny oraz podmiot uprawniony do wystąpienia z roszczeniem	160
6.3.2. Reżim odpowiedzialności odszkodowawczej	161
6.3.3. Zasada oraz przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej	162
6.3.4. Zakres oraz charakter prawny odszkodowania	163
6.3.5. Ustalanie wysokości odszkodowania	164
6.4. Konkluzje	165
Abstract	167
Literatura	167

Rozdział 7

Zasada równości a równe traktowanie ubezpieczonych –

wybrane zagadnienia (<i>Marcin Krajewski</i>)	171
7.1. Wprowadzenie	171

7.2. Zasada równego traktowania w prawie międzynarodowym	172
7.3. Zasada równego traktowania w traktatach UE i na gruncie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego UE	178
7.4. Równe traktowanie osób objętych zabezpieczeniem społecznym w Konstytucji RP	181
7.5. Równe traktowanie w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych	184
7.6. Zakończenie	187
Abstract	188
Literatura	188

CZĘŚĆ DRUGA ZABRONIONE KRYTERIA DYSKRYMINACYJNE

KRYTERIA KODEKSOWE

Rozdział 8

Dyskryminacja ze względu na płeć w zatrudnieniu pracowniczym

(<i>Helena Szewczyk</i>)	193
8.1. Płeć jako jedno z podstawowych kryteriów dyskryminacji w zatrudnieniu	193
8.2. Pojęcie płci w prawie polskim i unijnym	196
8.3. Zmiana płci w kontekście unijnych przepisów antydyskryminacyjnych	200
8.4. Równe szanse dla pracujących kobiet i mężczyzn	203
8.4.1. Polityka równych szans dla kobiet i mężczyzn	203
8.4.2. Dyskryminacja pozytywna na rzecz równych szans dla kobiet i mężczyzn	205
8.4.3. Środki godzenia pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi jako działania na rzecz równych szans dla kobiet i mężczyzn	209
Abstract	211
Literatura	211

Rozdział 9

Zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na wiek (*Tatiana Wrocławska*)

9.1. Uwagi wstępne	215
9.2. Wiek jako kryterium dyskryminacyjne oraz kategoria pojęciowa	217
9.3. Dozwolona dyferencjacja (odmienne traktowanie) w zatrudnieniu ze względu na wiek	226
9.4. Ograniczenia dostępu do pracy ze względu na wiek a zakaz dyskryminacji	232
9.5. Wnioski końcowe	243
Abstract	246
Literatura	246

Rozdział 10

Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność w zakresie zatrudnienia

(<i>Agata Ludera-Ruszel</i>)	249
10.1. Uwagi wstępne	249
10.2. Dyskryminacja w dostępie do zatrudnienia	251
10.2.1. Dostęp do usług i instrumentów rynku pracy	251

10.2.2. Proces rekrutacji	253
10.2.3. Odmowa zatrudnienia jako przejaw dyskryminacji	255
10.2.4. Dostęp do szkolenia podnoszącego kwalifikacje zawodowe	257
10.3. Dyskryminacja w zakresie warunków zatrudnienia	259
10.4. Dyskryminacja w związku z ustaniem zatrudnienia	261
10.5. Podsumowanie	263
Abstract	263
Literatura	264

Rozdział 11

Dyskryminacja w zatrudnieniu ze względu na rasę, narodowość

i pochodzenie etniczne (Mikołaj Rylski)	265
11.1. Kilka słów o filozoficznym podłożu sporów o równość i niedyskryminację – zamiast wstępu	265
11.2. Próby uzasadnienia zakazu dyskryminacji rasowej, etnicznej i narodowościowej w naukach prawnych i związane z nimi koncepcje równości	267
11.3. Pojęcie rasy, narodowości i etniczności	270
11.4. Prawna ochrona przed dyskryminacją rasową, narodowościową i etniczną w zatrudnieniu	274
11.4.1. Kontekst historyczny i prawnomiędzynarodowy	274
11.4.2. Prawo UE i <i>actio popularis</i>	275
11.4.3. Polskie prawo pracy	279
11.5. Zjawisko dyskryminacji rasowej, narodowościowej i etnicznej na polskim ryнку pracy	282
11.6. Podsumowanie	285
Abstract	285
Literatura	285

Rozdział 12

Zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na religię i wyznanie

(Marcin A. Mielczarek)	289
12.1. Uwarunkowania ustrojowe zakazu dyskryminacji ze względu na religię	289
12.2. Ewolucja zakazu dyskryminacji ze względu na religię w Kodeksie pracy	297
12.3. Zakres zjawiska dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na religię w Polsce	300
12.4. Kontratyp od zasady równego traktowania w zatrudnieniu ze względu na religię, wyznanie i światopogląd	304
Abstract	307
Literatura	308

Rozdział 13

Zakaz dyskryminacji ze względu na przekonania polityczne (Zbigniew Góral)

13.1. Uwagi wprowadzające	311
13.2. Pojęcie przekonań politycznych i ich miejsce w katalogu zabronionych kryteriów różnicowania	313
13.3. Zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na przekonania polityczne w świetle orzecznictwa sądowego	318

13.3.1. Ciężar dowodu	318
13.3.2. Utrata zaufania i brak rękojmi należytego wykonywania obowiązków a dyskryminacja w zatrudnieniu ze względu na przekonania polityczne	320
13.3.3. Zakres podmiotowy dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na przekonania polityczne	322
13.4. Podsumowanie	323
Abstract	324
Literatura	324

Rozdział 14

Dyskryminacja w zatrudnieniu z powodu przynależności związkowej

<i>(Małgorzata Kurzynoga)</i>	325
14.1. Ponadnarodowe źródła zakazu dyskryminacji ze względu na przynależność związkową	325
14.2. Dwutorowość ochrony prawnej w prawie polskim	328
14.3. Zakres i skutki odesłania w ustawie o związkach zawodowych do Kodeksu pracy	330
14.4. Kryteria dyskryminacyjne	333
14.5. Zakres podmiotowy i przedmiotowy ochrony przed dyskryminacją	335
14.6. Sankcje z tytułu dyskryminacji na tle przynależności związkowej	337
14.7. Ciężar dowodu i problem komparatora	340
14.8. Wnioski	342
Abstract	343
Literatura	344

Rozdział 15

Dyskryminacja ze względu na orientację seksualną *(Karolina Kędziora)*

15.1. Uwagi wprowadzające	345
15.2. Realizacja równościowych standardów unijnych w ramach ustawodawstwa krajowego	346
15.3. Ochrona przed dyskryminacją w ramach zatrudnienia pracowniczego	347
15.4. Ochrona przed dyskryminacją w ramach zatrudnienia pozapracowniczego	349
15.5. Żądanie dowodu na okoliczność orientacji seksualnej strony powodowej sprzeczne z prawem do poszanowania życia prywatnego	357
15.6. Podsumowanie	358
Abstract	360
Literatura	360

Rozdział 16

Zakaz dyskryminacji ze względu na zatrudnienie na czas określony

<i>lub w niepełnym wymiarze czasu pracy (Katarzyna Bomba)</i>	361
16.1. Godność człowieka jako źródło zakazu dyskryminacji w zatrudnieniu	361
16.2. Zakaz dyskryminacji ze względu na zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy w prawie międzynarodowym i unijnym	367
16.3. Zakaz dyskryminacji ze względu na zatrudnienie na czas określony w prawie unijnym	373

16.4. Zakaz dyskryminacji ze względu na zatrudnienie na czas określony lub w niepełnym wymiarze czasu pracy w świetle polskiego prawa pracy	378
16.5. Podsumowanie	383
Abstract	384
Literatura	384

KRYTERIA NIESKODYFIKOWANE

Rozdział 17

Dyskryminacja w zatrudnieniu ze względu na wygląd (Irmina Miernicka)	389
17.1. Pojęcie wyglądu i <i>dress code'u</i> w odniesieniu do sfery zatrudnienia	389
17.2. Znaczenie wyglądu w sferze zatrudnienia	391
17.3. Uzasadnienie prawne dla możliwości ingerowania w wygląd osób zatrudnionych	394
17.4. Wygląd jako kryterium dyskryminacyjne w sferze zatrudnienia; dyskryminacja ze względu na wygląd	396
17.5. Wygląd pracownika a dyskryminacja pośrednia ze względu na inną cechę chronioną	401
17.6. Wygląd pracownika jako przyczyna bezpośredniej dyskryminacji ze względu na inną chronioną cechę	403
17.7. Wygląd pracownika a molestowanie i molestowanie seksualne	404
17.8. Wygląd a dyskryminacja na etapie rekrutacji pracowników	406
17.9. Wygląd pracownika a zakaz dyskryminacji w wybranych państwach	408
17.9.1. Wygląd pracownika a zakaz dyskryminacji w Stanach Zjednoczonych	408
17.9.2. Wygląd pracownika a zakaz dyskryminacji w państwach europejskich	409
Abstract	412
Literatura	412

Rozdział 18

Karalność pracownika a dyskryminacja w zatrudnieniu (Stefan Płażek)	415
18.1. Wprowadzenie	415
18.2. Rozumienie karalności	416
18.3. Kwestia dyskryminacji w przypadkach istnienia wymogów niekaralności	420
18.4. Kwestia dyskryminacji z uwagi na karalność w sytuacji braku ustawowych wymogów niekaralności	423
18.4.1. Pozyskiwanie danych na temat karalności	423
18.4.2. Miarodajność faktu karalności pracownika dla jego sytuacji prawnej	427
18.4.3. Karalność a wymóg szczególnych kwalifikacji etycznych	429
18.5. Podsumowanie	430
Abstract	431
Literatura	431

Rozdział 19

Inne nienazwane kryteria dyskryminacji w zatrudnieniu (Justyna Tlatlik)	433
19.1. Uwagi wstępne	433
19.2. Przesłanki wyodrębniania nienazwanych kryteriów dyskryminacji	436
19.3. Stan zdrowia	439

19.4. Obywatelstwo i język	442
19.5. Rodzicielstwo i sytuacja rodzinna	444
19.6. Podsumowanie	445
Abstract	445
Literatura	445
Biogramy	449